

Laatokan rantojen historiaa

Maria Lähteenmäki
Heinola 13.10.2018

Maria Lähteenmäki

Karjalaisten meren äärellä

- ▶ Pinta-ala: 17.700 km²
- ▶ Euroopan suurin järvi, maailman 14.suurin järvi
- ▶ Laajuus: 219 km x 130 km
- ▶ Syvin kohta: 225m
- ▶ Keskimääräinen syvyys: 52 m
- ▶ 4 m merenpinnan yläpuolella
- ▶ Saaria: noin 500
- ▶ Rantaviivaa 1570 km
- ▶ Laskee Nevajoen kautta Suomenlahteen

* Saa Vuoksen ja Äänisen vedet

Alueen monikulttuurinen perintö

Esihistoriallinen aika:

- Jääkauden jälkeen osa nykyistä Suomenlahtea
- Maankohoaminen: Vuoksen (3700 eaa) ja Nevajoen(1350 eaa) synty, 1818 Taipaleenjoesta Vuoksen pääväylä
- Antrean verkkolöytö 1913 (ajalta noin 8500 eaa)
- suom.ugril.alkuväestö/karjalaisia

Historiallinen aika: Kaupunkien rakentuminen

-Viikinkiajan kulkureitti (700-1100)

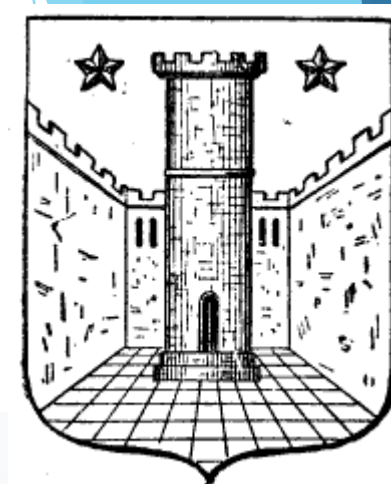
- viikinkien siirtokunta (Vanha Laatokka Olhavanjoen varrella)
- 1100-luvulta vakinaista asutusta (Käkisalmi, Aunus)
- 1300-l Valamon ja Konevitsan luostarit (ortodoksit)
- 1400-luvulla vilkasta kauppaa (myös Pähkinälinnassa)
- 1617 Stolbovan rauha: osaksi Ruotsia (luterilaisuus)**
- 1721-1812 osa Venäjää
- 1812-1944 suomalainen Laatokka

1944 Neuvostoliiton/Venäjän Laatokka

Käkisalmen linnoituksesta kaupungiksi

- ▶ Muinaislinna, 1100-luvulla asutusta
- ▶ Varhaisissa dokumenteissa Novgorodin **Korela** (1295)
- ▶ 1617 Kexholm, suomeksi Käkisalmi (laaja lääni)
- ▶ **1618 kaupunkioikeudet**
- ▶ Linnoitus toimi vankilana 1700-luvulla Venäjän aikana

Käkisalmen kasvun aika 1920-30-luvulla

Sota-aika

Maria Lahteenmäki

13.10.2016

6

Laatokan ympäristöhistoriaa

- ▶ Jo 1700-luvulta lähtien **rauta- ja hopeakaivokset** aloittivat toimintansa Pitkärannassa

Suomen aika: teollistuminen ja maatalouden tehostuminen

- ▶ Pitkärannan lasitehdas (1889), saha (1920) ja selluloosatehdas (1921). Pitkäranta oli **Laatokan teollisin yhteisö**.
- ▶ Käkisalmissa toimi sahoja ja Waldhofin selluloosatehdas (1931)
- ▶ Sortavala oli Suomen aikaan teolliselta rakenteeltaan erilainen; siellä toimi huonekalu-, urkuharmooni- ja suksitehtaat sekä elintarviketeollisuutta.

Neuvostoliiton aika: nopea saastuminen

- ▶ Laatokan vesi oli 1970-80-luvulla **erittäin huonossa kunnossa**. Näin etenkin kaupunkien, Sortavalan, Pitkärannan ja Käkisalmen edustalla. Etelä-Laatokalla
- ▶ pahin saastealue oli Volhova-joen (**Olhava**) valuma-alue uuden-laatokan alueella.
- ▶ yli viisimiljoonainen Pietarin asujaimisto otti juomavetensä Laatokasta lähtevästä Nevajoesta.
- ▶ 1970-luvulla puhuttiin ”**Karjalan meren**” kuolemasta. On laskettu, että noin 90% saasteesta tuli Leningradin alueelta.

Laatokan suojeluliike

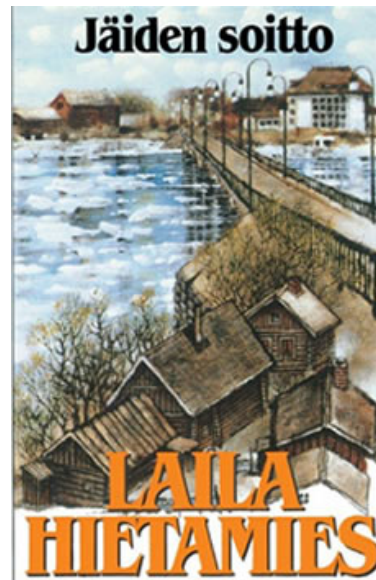
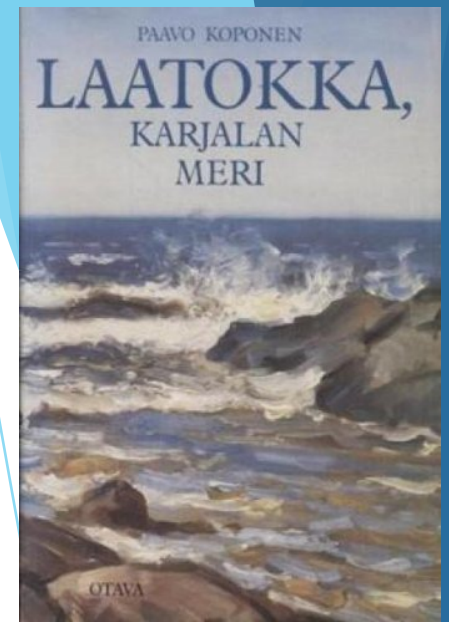
- ▶ Jo **1980-luvulla** venäläinenkin **ympäristöliike** (mm. Green Peace) aktivoitui ja etenkin yhteistyössä suomalaisten kanssa Laatokan puhdistus pyrittiin käynnistämään.
- ▶ Neuvostoliiton romahdus **1991** kohensi Laatokan tilannetta sikäli, että jätevesikuormitus väheni sellu- ja paperitehtaiden ja suurtilojen tuotannon supistumisen myötä. Tällöin mitattiin selvästi alentuneita fosforimääriä.
- ▶ **1990-luvulla** aloitettiin Joensuun yliopiston ja ympäristöministeriön johdolla ja Suomen Akatemian rahoituksella Tacis-ohjelma ja seurantaryhmä Laatokan tilanteen parantamiseksi.
- ▶
- ▶ Myös **OECD, YK and Worldwatch** tekivät 1990-luvulla raportteja Laatokan uhanalaisesta tilasta.

Ladoga Skerries kansallispuisto 2017

Laatokan alueen monet muisteluk

- ▶ **Julkinen muistaminen:** Arkistot, Museot, Muistomerkit, Vuosijuhlat...
- ▶ **Etelä-Karjalan museo: Perusnäyttely Rajalla - Kolme karjalaista kaupunkia: Lappeenranta, Viipuri ja Käkisalmi**
- ▶ Kaunokirjat, levyt, runot, maalaustaide
- ▶ Pitäjäseurat, Karjalan Liitto
- ▶ Nostalgiamatkat, luontomatkailu, poliittinen turismi

Käkisalmen linnan museo

13.10.2018

10

Julkiset muistomerkit, historiakertomukset ja vastakertomukset

© 1982-2018

Kiitos !

Maria Lähteenmäki

Käkisalmen
Kalliosaaren
hiekkarannalla
linnoituksia
tekemässä
heinäkuussa 1942